

Jizzakh State Pedagogical Institute

**Journal of Preschool
Education**

*The faculty of pre-school
education*

CHET TILINI O'QITISHNING ASOSIY MUAMMOSI

Hayitova Iroda

Bobomurodova Gulandon

Annotatsiya.

Ushbu maqolada maktabgacha yoshdagi bolalarga ingliz tilini o'rgatish usullari yozilgan bo'lib, hozirda ingliz tili dunyo tili bo'lib bormoqda shu bois uni maktabgacha ya'ni bog'cha yoshidan boshlash kerak maqola shu haqida ma'lumot beradi.

Kalit sozlar: tili, so'zlar, fonetika, qoida, dog, rabbit, ritmik musiqa, metodika.

So'nggi bir necha yil ichida chet tilini o'rganish o'z-o'zini rivojlantirishning bir usuli emas, balki zarurat bo'lib qoldi. Chet tili nafaqat maktablar va universitetlarda, balki ko'plab qo'shimcha maktabgacha ta'lim muassasalarida ham ta'limning majburiy tarkibiy qismiga aylandi.

Jamiyatda chet tiliga bo'lgan talab, bir tomondan, shuningdek, ota-onalar tomonidan til nafaqat zamonaviy insonni tarbiyalashning omili, balki uning jamiyatdagi ijtimoiy va moddiy farovonligining asosi ekanligini tushunishi boshqa tomondan bu lahzada chet tilini erta o'rganishni ayniqsa mashhur va dolzarb qilish.

Agar 20 yil oldin tilni bilish faqat ba'zi sohalar ishlarida talab qilinadigan bo'lsa, endi kamida bittasini o'zlashtirish kerak edi.

Chet tilini o'qitishning asosiy muammosi talabaning yoshi. Ma'lumki, bolalar o'rganish uchun qulayroqdir. Yaqin vaqtgacha o'qitish metodikasi bolalarga qaratilgan edi maktab yoshi, endi ota-onalar chet tilini o'rganishni iloji boricha erta boshlashga intilmoqda. Maktabgacha yoshdagi bolalarni chet tiliga o'rgatishning asosiy maqsadlari:

- bolalarda chet tilida boshlang'ich muloqot qobiliyatlarini shakllantirish;
- o'z maqsadlariga erishish, hayotiy aloqa sharoitida fikr va hissiyotlarini ifoda etish uchun chet tilidan foydalanish qobiliyati;
- chet tillarini yanada o'rganishga ijobiy munosabat yaratish;
- boshqa mamlakatlar hayoti va madaniyatiga qiziqishni uyg'otish.

Maktabgacha yoshi, ayniqsa, chet tilini o'rganishni boshlash uchun juda

qulaydir. Bu yoshdagi bolalar til hodisalariga nisbatan sezgirligi bilan ajralib turadi, ular o'zlarining nutq tajribalarini, tilning "sirlarini" tushunishga qiziqishadi. Ular

Talqin va tadqiqotlar respublika ilmiy-uslubiy jurnali kichik hajmni osongina va qat'iy eslashadi til materiali va uni yaxshilab ko'paytiring.

Yoshi bilan bu qulay omillar kuchini yo'qotadi.

Chet tilni o'rganish uchun erta yosh afzalroq bo'lishining yana bir sababi bor. Bola qancha yosh bo'lsa, shuncha kamroq bo'ladi. So'z boyligi yilda mahalliy til, ammo shu bilan birga uning nutqiga bo'lgan ehtiyojlari ham kam: kichik bolada aloqa

sohalari katta yoshdagilarga qaraganda kamroq, u hali murakkab aloqa muammolarini hal qilishi shart emas. Bu shuni anglatadiki, u chet tilini o'zlashtirganda, ona va chet tillaridagi imkoniyatlar orasidagi bunday katta farqni sezmaydi va uning muvaffaqiyat hissi kattaroq bolalarnikiga qaraganda yorqinroq bo'ladi. Bolalarni o'qitish - bu maktab o'quvchilari va kattalarga qaraganda mutlaqo boshqacha uslubiy yondashuvni talab qiladigan juda qiyin masala. Agar kattalar chet tilida gaplashsa, bu uning boshqalarga o'rgatishi mumkin degani emas. Uslubiy jihatdan nochor darslarga duch kelganda, bolalar uzoq vaqt davomida chet tilidan nafratlanishlari va o'z qobiliyatlariga bo'lgan ishonchlarini yo'qotishlari mumkin. Maktabgacha yoshdagi bolalar bilan faqat tajribali mutaxassislar ishlashi kerak.

Maktabgacha yoshda, ingliz tilini o'qitishda, bolalar asta-sekin kommunikativ kompetentsiya asoslarini rivojlantiradilar, bu ingliz tilini o'rganishning dastlabki bosqichida quyidagi jihatlarni o'z ichiga oladi:

- fonetik nuqtai nazardan to'g'ri takrorlash qobiliyati inglizcha so'zlar o'qituvchi, ona tili yoki ma'ruzachining orqasida, ya'ni eshitish diqqatini, fonetik eshitish va to'g'ri talaffuzni bosqichma-bosqich shakllantirish;
- inglizcha so'z boyligini o'zlashtirish, birlashtirish va faollashtirish;
- ma'lum miqdordagi sodda grammatik tuzilmalarni o'zlashtirish, izchil bayon tuzish.

Metodika to'g'ridan-to'g'ri ta'lim tadbirlarini o'tkazish bolalarning til qobiliyatlari tuzilishining yoshi va individual xususiyatlarini hisobga olgan holda qurilishi va ularning rivojlanishiga yo'naltirilgan bo'lishi kerak. Chet tilida muloqot motivatsiya va yo'naltirilgan bo'lishi kerak. Bolada chet tiliga nisbatan ijobiy psixologik munosabatni yaratish kerak va bunday ijobiy motivatsiyani yaratish usuli o'ynashdir. O'yin - bu ham tashkil etish shakli, ham bolalar ma'lum miqdorda to'planadigan darslarni o'tkazish usuli inglizcha so'z boyligi, ko'plab she'rlar, qo'shiqlar, qofiyalarni sanash va boshqalarni o'rganing.

Darslarni o'tkazishning ushbu shakli til ko'nikmalarini va nutq qobiliyatlarini o'zlashtirish uchun qulay sharoit yaratadi. O'yin faoliyatiga ishonish qobiliyati chettilida nutq uchun tabiiy turtki berishga, hatto eng oddiy iboralarni ham qiziqarli va mazmunli qilishga imkon beradi. Chet tilini o'qitishda o'ynash ta'lim faoliyatiga zid emas, balki u bilan organik ravishda bog'liqdir.

To'g'ridan-to'g'ri ta'lim faoliyatidagi o'yinlar epizodik va yakka bo'lmasligi kerak. Tilni o'rganish jarayonida boshqa tadbirlarni birlashtiradigan va

Talqin va tadqiqotlar respublika ilmiy-uslubiy jurnali birlashtiradigan uchidan uchigacha o'yin texnikasi zarur. O'yin metodikasi xayoliy vaziyatni yaratishga va bola yoki o'qituvchi tomonidan ma'lum bir rolni qabul qilishga asoslangan.

Ritmik musiqa o'yinlari- bu har qanday an'anaviy o'yinlar, masalan sheriklar tanlovi bilan raqs tushadigan raqslar, bu muloqot qobiliyatlarini o'zlashtirishga emas, balki nutqning fonetik va ritmomelodik jihatlarini yaxshilashga va til ruhiga botish uchun yordam beradi, masalan: " Yong'oqlar va may ", "Siz nima? ism ", " Menga do'stlarim yoqadi ", " Eshitgan, elkama, tizza va oyoq barmoqlari "va boshqalar.

Badiiy yoki ijodiy o'yinlar. Bu o'yin va badiiy ijod chegarasida turgan faoliyat turi bo'lib, unga yo'l o'yin orqali bolaga to'g'ri keladi. Ular, o'z navbatida, bo'linishi mumkin.

Maktabgacha yoshdagi bolalarga ingliz tilini o'rgatishning o'ziga xos xususiyati shundaki, u shunchaki stolda o'tirib, kitob va daftarlarni varaqlamaydi. Jarayon zerikarli bo'lmasligi kerak va bolalar o'zlari bilimga intilishlari kerak. Bolalar aniq o'ylashadi, hamma narsani so'zma-so'z qabul qiladilar, gapirishadi oddiy jumlarlar... Agar o'qituvchi nimanidir tushuntirsa, u aniqlik, misol keltirishi kerak. Shuning uchun ingliz tili maktabgacha yoshdagi bolalar uchun o'yin. Faqatgina ushbu shakl orqali siz ijobiy natijalarga erishishingiz va bolada chet tiliga nisbatan ijobiy munosabatni shakllantirishingiz mumkin.

Ta'lim shakllari iloji boricha ko'proq leksik birliklarni o'zlashtirishga emas, balki mavzuga qiziqishni tarbiyalashga, bolaning muloqot qobiliyatlarini rivojlantirishga va o'z fikrlarini ifoda etishga qodir bo'lishi kerak. Bolaning kompetentsiyasida til

birliklarining keyingi o'sishini o'z zimmasiga oladigan bolani minimal mablag' bilan ta'minlashga imkon beradigan, materialni o'zlashtirishning ma'lum fazilatlariga erishish muhimdir, ulardan vaziyat va mazmunli foydalanish.

Treningning boshidanoq bolalar bilan ingliz tilida ishlashning ma'lum bir uslubini rivojlantirish, muloqotning eng odatiy holatlariga mos keladigan marosimlarni joriy etish kerak. Bunday marosimlar (salomlashish, xayrlashish, qisqa mashqlar, ingliz tilida qabul qilingan xushmuomalalik formulalaridan foydalanish) bolalarga chet tili aloqasini o'rnatishga imkon beradi, ingliz tiliga o'tishni osonlashtiradi, bolalarga dars boshlanganligini, endi darsning ma'lum bir bosqichi o'tishini ko'rsatadi.

Trening muvaffaqiyatli bo'lishining eng muhim sharti bolalarning nutq-fikrlash faoliyatini faollashtirish va ularni chet tili muloqotiga jalb qilishdir. Bolalar so'zning ma'nosiga munosabatda bo'lishlari va ovozli ketma-ketlikni mexanik ravishda eslab qolmasliklari uchun nutq harakatlarining tartibini (savollar tartibi, manzillar, ob'ektlarning nomlari va boshqalar) doimiy ravishda o'zgartirish kerak. O'yinlarni takrorlashda har xil bolalar etakchi, faol ishtirokchi bo'lishlari shart.

Talqin va tadqiqotlar respublika ilmiy-uslubiy jurnali bo'lmaganda bir marta barcha bolalar o'quv vazifasida ko'zda tutilgan nutq harakatlarini bajaradilar.

Qishloq joylardagi boshlang'ich maktab o'quvchilari odatda ingliz tili muhitidan ancha uzoq bo'lgan sharoitda o'sishadi va bolalarning fikrlashi mavhum shaklda qolaveradi, bolalarning yangi bilimlarni o'zlashtirish jarayoni doimo hissiyotlarga tayangan holda kechadi. Shuning uchun, bog'cha yoshidagi bolalarga ingliz tili o'qituvchilari o'qitishda oson metodikalar orqali, o'quvchilar atrofidagi buyumlardan, kartochkalardan va boshqa o'quv qo'llanmalaridan to'liq foydalanishadi. "Banana" va "apple" kabi so'zlarni o'qitishda o'qituvchilar banan va olma kabi mevalarni ko'rsatib birdaniga rangni bildiruvchi yangi so'zlarni ham o'rgatib ketishlari mumkin. Bolalar o'quv mashg'ulotlarini tashkil qilish uchun sinfdagi narsalar orqali ularni chet tilida qo'llanilishini o'rgatib borishadi.

Albatta, o'qitish mobaynida buyumlardan foydalanishda o'qituvchilarning metodikasi katta ro'l o'ynaydi. Misol uchun, tegishli so'zlarni o'rgatayotganda, siz avvalo

buyumni bolaga ko'rsatib uni gapirishga undaysiz, o'quvchilar so'zlarni talaffuz qiladi va ular talaffuz qilgan so'zni mustahkamlash uchun kartochkalardagi rasmlardan foydalanib yana bir bor yangi so'zni takror talaffuz qildiriladi. So'zlarni o'qitishda o'qituvchilar matn mazmunini belgilab olishlari va o'quvchilar e'tiborini jalb qilish uchun tarbiyachi ular bilan birgalikda so'zlarni talaffuz qilib doskaga suratini chizish orqali ularning e'tiborini tortishlari mumkin bo'ladi.

Shuning uchun hozirda Xitoyda tarbiyachidan rasm chizish mahoratiga ega bo'lish talab qilinadi. Bu nafaqat o'qitishning qiyinchiliklarini qisqartiribgina qolmay, balki o'quvchilarni o'rgangan bilimlarni asta-sekin mustahkamlashga yordam beradi. O'quvchilar ingliz tilini o'rganish jarayonida o'zlaridagi yutuqlarni his etishlari uchun har bir o'quv mashg'ulotiga mukammal yondashish kerak. Ana shundagina bolalarda o'rganishga motivatsiya uyg'onadi. Hozirgi kunda Xitoylik bog'cha yoshidagi bolalar yangi bilimni qabul qilish imkoniyatlari juda ilgari lab ketganligi sababli bog'chalardagi o'qitish dasturlari shunga mos ravishda intensivlashtirilgan.

Sinf muhitini yaxshilash uchun qo'shiq va harakatli o'yinlardan foydalanish.

Moslashuvchan sinf atmosferasini yaratish, ba'zida har qanday ta'lim usulidan ko'ra muhimroqdir. Sinfda dars boshida inglizcha yoqimli qo'shiq bilan o'qituvchi boshchiligidagi barcha bolalar birgalikda qo'shiq kuyladilar va uning ohangiga mosravishda biroz raqsga tushadilar. Bu o'z-ozidan ularning tanalarini chiniqtirib, yanadatetik bo'lishga va qo'shiqni so'zlarini tezroq yod olishga yordam beradi. Inglizcha muhit, muhimi, yaxshi o'quv atmosferasiga tabiiy ravishda kirishga imkon beradi.

Bolalarning o'zini-o'zi boshqarish qobiliyati sust bo'lib, butun mashg'ulot davomida e'tiborini jamlashi va egallab olishi qiyin. Shuning uchun, o'qituvchi bolalar tinglashni yaxshi ko'radigan qo'shiqlarni, she'rlarni yoki tilni chiniqtirish uchun tezaytishlarni, yoki bo'lmasam bolalar yaxshi ko'radigan animatsion multfilmni taqdim etishi kerak.

Multfilmlar. Bolalar chet tilini o'rganish mobaynida multfilmdagi gaplarni tushunmasa-da, multfilmdagi qahramonlarning harakatlari orqali ular ishlatayotgan so'zlarni tushunishga harakat qiladi. Bu esa bolalar uchun til o'rganishda qiziq va samarali yo'l hisoblanadi.

Hozirgi kunda Xitoydagi barcha bog'chalar multimedia qurilmalari bilan ta'minlangan. Bolalar uchun ingliz tili qo'shiqlaridan tortib she'r va hikoyalar, videoroliklar orqali o'rgatib kelinmoqda. Bu zerkilarli til darslarini qiziqarli kunlik o'yinga aylantiradi. Xitoy bog'chalarida bir guruhda 10 ga yaqin tarbiyalanuvchi bo'lib, tarbiyachi muntazam har bir bolani psixologiyasidan kelib chiqqan holda ularga tarbiya usuli qo'llaniladi. Bu tarbiyachidan faqatgina tarbiyachi bo'lib qolishni emas bir vaqtning o'zida rassom, musiqachi, chet tili o'qituvchisi, va yaxshigina psixolog ona bo'lishni ham talab qiladi. Albatta hozirgi rivojlanib borayotgan zamonda Xitoyliklar yosh avlodlarga bu borada juda katta qulayliklarni yaratib berishmoqda.

Multimedia orqali o'qitish tarbiyachiga katta imkoniyatlarni beradi. Bunda bolalarning qiziqishini yuqori darajagacha ko'tarish va ularning e'tiborini uzoq vaqt

jalb qilib turish mumkin. Bu orqali bollarning tilga bo'lgan ko'nikmalarini yanayam ortganini korishimiz mumkin.

Agarda mavzuyimiz "Animals" bo'lsa biz har xil hayvonlarni nomlarini o'qitishda avval ularning tovushlaridan foydalanamiz bolalar bunga qattiq e'tibor qaratishadi, va shu zahotiyot cat4 tiger4 bear....deb hayvonlar nomlarini ayta boshlashadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. David A. J Eggen, P Kauchak. Methods for Teaching: Promoting student learning [M] 2002.
2. Liu wang. ertong xinglixue kaocha[J]. 2017-18.
3. Feng Wang, Applying Technology to Inquiry-Based Learning in Early Childhood Education [J]. Early Childhood Educ